

תוכנית הלימודים בתנ"ך לתלמידים עולים חדשים

כיתות י'-י"ב תשפ"ה

מטרת התוכנית

העולים החדשים המגיעים לארץ ומשתלבים במוסדות החמ"ד נפגשים בחלקם לראשונה עם ספר הספרים. המשימה המוטלת עלינו היא להשלים את הידע החסר להם, להקנות להם כלים ללימוד תנ"ך ובעיקר לעורר את אהבתם ללימוד התנ"ך. בתוכנית נבחרו פרקי לימוד מרכזיים לשם השלמת הידע של העולים, ולהיכרות עם הרעיונות והמיומנויות הבסיסיות והחשובות ביותר של לימוד התנ"ך. כמורים לתנ"ך עלינו לזכור כי תלמידים אלו ידעו בסופו של דבר את מה שאנחנו נלמד אותם. בסבירות רבה מאוד - מה שאנחנו לא נלמד הם לא ידעו! עלינו לזכור את האחריות הגדולה המוטלת על כתפינו במיוחד בהוראת עולים חדשים. תוכנית הלימודים של העולים החדשים מבוססת על הלימה מרבית עד כמה שניתן עם תוכנית הלימודים של התלמידים הישראלים על מנת לאפשר לימוד משותף לשתי אוכלוסיות התלמידים בכיתה ואף לגרום לשיח משותף בתנ"ך ולמזער את השונות. חומרי לימוד המצויים בסביבת העולים באתר מחייבים לבחינת הברורות והתייחסות אליהם תופיע בבחינה.

תוכנית הלימודים בחטיבה העליונה (כיתות י' – י"ב)

כיתה י' – לפי תוכנית הלימודים לעולים

כיתה י' מהווה על פי רוב אפשרות אחרונה להשלמת ידיעותיהם של התלמידים העולים. תוכנית הלימודים בכיתות י"א – י"ב גמישה פחות ומחייבת הכנה לברורות. להלן יוצעו שני מסלולים לתלמידי כיתה י'.

מסלול א לתלמידים בעלי רקע בתנ"ך המשולבים בכיתות או לומדים בכיתות נפרדות.

תלמידים אלו ילמדו את ספרי במדבר ומלכים לפי תוכנית הלימודים הרגילה

מסלול ב לתלמידים ללא רקע בתנ"ך. תלמידים אלו ילמדו בתורה את ספר במדבר ובנביא - פרקים נבחרים מספרים שמואל ב', מלכים א' וב'.

מורים המבקשים לעשות התאמה נוספת לתלמידיהם מוזמנים לפנות למדריכת העולים להתייעצות. נעמי פרקש nomi6732@gmail.com

המורים המלמדים עולים בכיתות י', בדומה לכל מורי כיתה י', יתכננו את הלמידה באופן שיפנה זמן ומקום לחלופות בהערכה ויגדירו בהתאם את דגשי ההוראה.

שימו לב! החל משנת תשפ"ה שאלון 2372 יבוטל. תלמידים המעוניינים לגשת לשאלון חיצוני במקום הערכה חלופית בית ספרית ייגשו לשאלון הרגיל 2382 ויקבלו תוספת נקודות. במקרה כזה התלמידים ילמדו לפי תוכנית הלימודים של הכיתות הרגילות ולא של העולים.

מסלול א – עולים בעלי רקע בתנ"ך, ועולים שלמדו על פי תוכנית הלימודים בכיתות ז – ט

תורה	נושאים	הפרקים
ספר במדבר	מסע בני ישראל לכיוון ארץ ישראל תלונות בני ישראל ומינוי הזקנים דברי מרים ואהרון וגדולת משה חטא המרגלים מצוות הפרשת חלה וציצית מי מריבה ומות אהרון נחש הנחושת ומלחמת סיחון בנות צלפחד ומינוי יהושע קרבנות מוסף והמועדים שנים וחצי השבטים	ט"ו - י" י"א י"ב י"ג- י"ד ט"ו (פסוקים נבחרים) כ' כ"א כ"ז, ל"ו כ"ח-כ"ט ל"ב

נביאים : ספר מלכים

יחידת הלימוד	פרקים ופסוקים בספר
מלכות שלמה	מלכים א: פרק א פסוקים לב-מ פרק ג פרק ד פסוקים א-ז ; כ פרק ה פרק ו פסוקים א ; לו-לח פרק ז פסוקים א-י פרק ח פסוקים י-יא ; כט פרק ט פרק י פרק יא פסוקים א-יג ; מא-מג
פילוג המלוכה	פרק יא פסוקים כו-מ פרק יב פרק יד פרק טו פרק טז פסוקים א-כח

פרק טז פסוקים כט-לד פרק יז פרק יח פרק יט פסוקים א-ד ; טו-כא פרק כא מלכים ב': פרק ב פסוקים א-טו	אחאב ואליהו
פרק ח פסוקים טז-כט פרק ט פרק י פרק יד פרק טו פסוקים א-ז	מהפכות ותמורות

מסלול ב כתיב י' - תלמידים ללא רקע

נושאים	הפרקים	
		במדבר
	לספר במדבר מומלץ להקדיש כ- 28 שיעורים (כ-2 שיעורים לפרק)	
פסח שני, מסע בני ישראל לכיוון ארץ ישראל תלונות בני ישראל ומינוי הזקנים דברי מרים ואהרון וגדולת משה חטא המרגלים מצוות הפרשת חלה וציצית קרח ועדתו מי מריבה ומות אהרון נחש הנחושת ומלחמת סיחון בלק ובלעם בנות צלפחד ומינוי יהושע שנים וחצי השבטים	ט" - י' י"א י"ב י"ג- י"ד ט"ו (פסוקים נבחרים) ט"ז כ' כ"א כ"ב כ"ז ל"ב	
	מומלץ להקדיש לספר שמואל ב' שישה שיעורים	שמואל ב
דוד מולך על כל ישראל וכיבוש ירושלים. העלאת ארון ה' לירושלים.	ה' (א-ו), ו' ז' (א- יז)	
בקשת דוד לבנות בית המקדש ותשובת ה'		

מעשה דוד ובת שבע ותשובתו של דוד. המורה יבחר את הדרך המתאימה לתלמידיו ללמוד מעשה זה תוך הדגשת תשובתו של דוד.	י"א-י"ב	
קניית מקום המקדש על ידי דוד	כ"ד (יח-כה)	
מלכים א	לספר מלכים א מומלץ להקדיש כ- 20 שיעורים (כ-2 שיעורים לפרק)	
העברת המלוכה לשלמה	א' ב' (פסוקים א-ד)	
מלכות שלמה ובנית בית המקדש	ג'	
	ח' (פסוקים א'-ל"ד)	
	י"א (פס' א-י"ג, כ"ו-מ"ג)	
פילוג הממלכה מפרק זה ואילך יש להדגיש שוב ושוב את הפילוג בין שתי הממלכות!	י"ב	
מלכות אחאב אליהו הנביא ומעמד הר הכרמל כרם נבות	ט"ז (פס' כ"ט-ל"ד) י"ז-י"ח, כ"א	
מלכים ב'	לספר מלכים ב מומלץ להקדיש כ- 20 שיעורים	
עלית אליהו לשמיים	ב' (פס' א-י"ח)	
סיפורי אלישע	ג'-ט'- הרחבה לבתי ספר שיש להם זמן	
הערכה חלופית	ניתן לעשות הערכה חלופית על ספר במדבר או מלכים	הערכה חלופית
	להערכה חלופית מומלץ להקדיש כ-10 שיעורים.	

כיתה י"א – יחידה ב לפי תוכנית הלימודים לעולים

מורים יקרים שימו לב : בשנת תשפ"ה הוחזרו לת"ל הפרקים הראשונים בספר בראשית. כמו כן פרק ד' מחליף את פרק י"א.

בלימוד הכתובים נוספה מגילת רות בנושא בחירה בחלק ג' של המבחן. יש ללמד את חומר הלימוד על פי חומרי הלמידה המיועדים [לעולים חדשים באתר](#).

כיתה	רשימת הנושאים	רשימת הפרקים
יא תורה	בריאת העולם חטא אדם הראשון קין והבל פרקי אברהם ושרה לך לך ברית בין הבתרים ברית המילה אברהם והמלאכים עקידת יצחק משפחת יצחק ורבקה הולדת הבנים והבכורה ברכות יצחק לבנים יעקב אבינו יוסף ואחיו חלומות יוסף ומכירתו פגישת האחים במצרים עלילת הגביע נאום יהודה התגלות יוסף מות יעקב וסיום הסיפור	פרקים א-ב פרק ג' פרק ד' (א-ט"ז) פרק יב פרק טו פרק יז פרק יח פרק כב כ"ה (פסוקים י"ט-ל"ד) כז, א - כח, ה כח (פסוקים ה-כב) לז מב - מג פרק מד פרק מה (א-טו) נ" (פסוקים א-יד)
נביאים ראשונים מלכים ב		פרק י"ז י"ח (פסוקים א'-כ"ה), י"ט (פסוקים ט"ו-י"ט, ל"ה-ל"ז)

<p>א' (פסוקים א'-כ')</p> <p>ב' (פסוקים א'-ד')</p> <p>י"א (פסוקים א'-י')</p> <p>מ, א-יא</p> <p>א'</p> <p>ב' (פסוקים א-ג, יא)</p> <p>ג'</p> <p>ד'</p>	<p>פרקי תוכחה בישעיהו</p> <p>פרק נחמה</p>	<p>נביאים אחרונים ישעיהו</p> <p>יונה</p>
<p>קכ"א, קי"ל</p> <p>קכ"ו</p>	<p>תחינות לעזרה בקשה על הגאולה</p>	<p>כתובים תהלים</p>
<p>א'-ד'</p>		<p>רות</p>

כיתה י"ב – יחידה ג לפי תוכנית הלימודים החדשה לעולים

בשנת תשפ"ה אין שינויים בתוכנית הלימודים בהיקף הפרקים. בתוך היחידות של ספר דברים נעשו מעט שינויים. השינויים מופיעים באתר בחומרי ההוראה בהדגשה וכן מופיעים בצורה מרוכזת בסוף קובץ זה. השינויים גם הודגשו בצבע בטבלה המצורפת. יש ללמד את חומר הלימוד על פי חומרי הלמידה המיועדים [לעולים חדשים באתר](#)

בכיתה י"ב יסיימו התלמידים בלימוד הגאולה בימי שיבת ציון והגאולה העתידה בפרקי יחזקאל. יש להקדיש זמן לנושא העלייה ארצה אותו חוו תלמידנו העולים עם לימוד פרקים בספרי עזרא ונחמיה כדי ליצור הזדהות עמם.

רשימת הנושאים והפרקים הנלמדים בכיתה י"ב		
<p>תורה ספר דברים <u>יחידת ההקדמה של ספר דברים</u></p>	<p>הקדמה חיזוק אמוני לקראת הכניסה לארץ: מעמד הר סיני ועשרת הדברות שמע ישראל והיה אם שמוע "הארץ הטובה"- המפגש עם ארץ ישראל כמתנה וכאתגר</p>	<p>פרק ה א-יח פרק ו' ד-ט פרק יא, י"ג-כ"א פרק ח (ז'-י"ח) פרק יא (י'-כ"א)</p>
<p><u>יחידת פתח תפתח</u></p>	<p>העקרונות דיני הלואה וצדקה הלנת שכר מתנות עניים</p>	<p>ט"ו, א'-י"א כ"ד, י"ד-ט"ו כ"ד, י"ט-כ"ב</p>
<p><u>יחידת "דיני מלחמה"</u></p>	<p>מלחמת מצווה, מלחמת רשות, מלחמת עמלק החוזרים מעורכי המלחמה "ונשמרת מכל דבר רע" איסור השחתת עצי מאכל נקי לביתו -</p>	<p>כ, א – ט כ"ג, י'. רמב"ן כ', י"ט-כ' פרק כד, ה</p>

<p>פרק כ"ט, א-ח</p> <p>פרק ל' פרק ל"ד, א-ח'</p>	<p>ברית עולם</p> <p>פרשת התשובה ופרשת הבחירה מותו של משה</p>	<p>יחידת הסיכום</p>
<p>פרק כ"א פרק כ"ד (פסוקים ח – כ) פרק כ"ה, א-יב</p>	<p>מלכות מנשה גלות יהויכין חורבן וגלות ממלכת יהודה</p>	<p>נביאים ראשונים מלכים ב'</p>
<p>פרק א, א - י פרק ז', א-טו פרק כ"ו</p>	<p>נבואת ההקדשה התפיסה המוטעית של העם המאבק כנגד ירמיהו</p>	<p>נביאים אחרונים ירמיהו:</p>
<p>פרק ל"ו, א-יד. פרק ל"ז, א-יד. פרק ל"ז, ט"ו- כ"ח</p>	<p>עברו ועתידו של עם ישראל חזון העצמות היבשות חזון איחוד הממלכות</p>	<p>יחזקאל:</p>
<p>פרק א' פרק ו' פרק ז'</p>	<p>הצהרת כורש: עלית עזרא:</p>	<p>כתובים עזרא</p>
<p>פרקים א'-ב' פרק ד' פרק ו' (פסוק ט"ו)</p>	<p>עליית נחמיה: צרי יהודה ובנימין השלמת בניית החומה</p>	<p>נחמיה</p>

ריכוז השינויים בת"ל לעולים תשפ"ה

בבראשית פרק יח נוספה התייחסות לצחוקה של שרה.

בעקבות צחוקה של שרה ה' פנה אל אברהם בשאלה " למה זה צחקה שרה ... היפלא מה דבר". בפסוק ישנה תמיהה כלפי שרה שבצחוקה נראה שלא האמינה שה' יכול לעשות כל דבר.

רמב"ן מסביר ששרה ראתה את האורחים שנראו כאנשים רגילים ולא ידעה שהם מלאכים לכן שרה לא הבינה שההבטחה על הולדת הבן היא הבטחה מה' ולא האמינה שתתקיים.

דברים- יחידת פתיחה:

- התלמידים יצטרכו לדעת לתת דוגמאות למצוות מבוארות ומצוות מחודשות.
- עשרת הדברות דברים פרק ה
הקדמה- פסוקים א-ה': פסוקים אלה מהווים הקדמה לעשרת הדברות.
הכתוב מדגיש לנו את המשמעות המיוחדת של מעמד הר סיני.
נשים לב למספר נקודות:
פס' ב'- מעבר לטקס המרשים הפסוקים עוסקים בכריתת ברית. ומשמעות הברית שהיא מחייבת.
פס' ג'- הברית היא לא רק עם הנוכחים במעמד אלא עם כל עם ישראל לדורותיו.
פס' ד'-ה' בחר שלא להתגלות רק לאדם בודד שיעביר את דבריו לעם אלא להתגלות ולכרות ברית עם כל עם ישראל.
פס' ה'- לאחר מתן עשרת הדברות לכל עם ישראל, משה המשיך ומסר את דבר ה' לעם כי העם פחד לשמוע את ה' מדבר איתם ישירות.

שמיטת כספים, צדקה והלוואה - דברים ט"ו, א-יא

- מצוות שמיטת חובות, הסמוכה למצוות ההלוואה, היא מצווה שלכאורה מנוגדת לצדק הטבעי. על פי הצדק הטבעי, המלווה זכאי לקבל את כספו, והלווה נדרש להשיב את הכסף שניתן לו לזמן מוגבל. אך התורה דורשת מהאדם לוותר על הכסף המגיע לו בדין בשביל לקיים חסד עם העני.
- התורה הסמיכה אל מצווה זו את מצוות ההלוואה המשלימה את דין שמיטת הכספים. חז"ל למדו מפסוקים אלה את דיני הצדקה.
- (נזכור כי הרמב"ם ראה בהלוואה צדקה מן המדרגה הגבוהה ביותר)
- מה מובן של המילים "שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו" (ב)? כדאי לחזור למצוות השמיטה שמוזכרת בחומשים קודמים ולהתעכב על משמעות המילה שמיטה= עזיבה. עזיבה של הקרקע במצוות שמיטה המוכרת ועזיבת ההלוואה במקרה שלנו.
  - נשים לב שמחצית מן הפסוקים הדנים בשמיטה הם הבטחות לברכה (ד-ו) – הבטחות אלו נחוצות בגלל הקושי המיוחד בקיום מצווה זו.

דיני צבא ומלחמה:

- הרמב"ם (הלכות מלכים ומלחמות, פרק ה הלכה א) מגדיר מהי מלחמת מצווה ומהי מלחמת רשות. התלמידים ידעו להגדיר מהי מלחמת רשות.
- איסור השחתת עצי מאכל:
יש להסביר את הטעם למצווה: "כי האדם עץ השדה".
לפי רש"י המילים "כי האדם עץ השדה" נקראות כשאלת תמיהה – וכי [האדם] האדם [הוא] עץ השדה? ובסדר שונה: האם עץ השדה הוא אדם [שיכול להילחם בך]? ומכיוון שהתשובה היא לא נשאלת השאלה - למה תפגע בו?
לעומתו סובר ראב"ע שמשמעות ביטוי זה היא שחיי האדם תלויים בעץ השדה. ראב"ע קורא את הפסוק כך: כי [חיי] האדם [תלויים] בעץ השדה.
התלמידים צריכים לדעת פירוש אחד לביטוי "כי האדם עץ השדה" לפי בחירת המורה.
התלמידים לא צריכים לזכור במבחן את שם הפרשן.

יחידת סיכום:

פרק כט, ט-כ: ברית עולם

בהיותם בערבות מואב, רגע לפני הכניסה לארץ כורת משה ברית בין העם והקב"ה הנקראת 'ברית ערבות מואב'.

נתייחס למספר נקודות מרכזיות בברית זו:

- הברית כוללת את כל שכבות העם בלי קשר לגיל או מעמד. "...ראשיכם שבטיכם זקניכם וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל: טַפְּכֶם נְשִׂיכֶם וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ מִחֲנִיךָ מִחֻטְבַּ עֲצִיךָ עַד שֹׁאֵב מִיַּמֵּיךָ" (ט-י)
  - גם הדורות הבאים, שיבואו אחרי דור נוחלי הארץ ושבעצם לא היו עדים לניסים ולגבורות ה' במדבר ובכיבוש הארץ, נכללים בברית ומחויבים לקיים אותה: "וְלֹא אֶתְכֶם לְבַדְכֶם אֲנִי כֹרֵת אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת וְאֶת הָאֱלֹהִים הַזֹּאת: כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנֶה פֶה עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עִמָּנוּ הַיּוֹם" (יג-יד).
  - הברית נכרתת עם עם ישראל, אך מחייבת גם את כל אחד מן הפרטים, מתוקף היותו חלק מהעם: "פֶּן-יִשׁ בְּכֶם שְׂרֵשׁ פֶּרֶה רֹאשׁ וְלַעֲנָה: וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יְהִי-לִי כִּי בִשְׂרָרוֹת לְבִי אֶלְךָ לְמַעַן סְפוֹת הַרְּנוֹת אֶת-הַצְּמֶאֱה" (יז-יח).
האדם הפרטי לא יכול לחשוב שמותר לו לנהוג כרצונו ולחטוא כי כל העם עובד את ה'.
- הערה למורה- התלמידים לא צריכים להסביר את הביטויים "שורש פורה..." "למען ספות הרווה..." הם צריכים לדעת מהי הטענה המוטעית שמובאת בפסוקים.

פרשת התשובה:

- התלמידים צריכים לדעת להסביר את הביטוי: " וְלֵל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת-לִבְּךָ וְאֶת-לִבְּב זָרְעֶךָ" (פס' ו')
- יש לזהות את מרכיבי הגאולה שמוזכרים בפרשיה זו: השיבה לארץ, הישיבה בארץ, הברכה של ה', החזרה בתשובה...

בפסוקים יא-יד: לא רחוקה היא

- יש להסביר מהי " המצנה הזאת". הרמב"ן מביא שתי אפשרויות להבנת הביטוי "המצווה הזאת: כל התורה כולה או מצוות חזרה בתשובה. התלמידים צריכים לדעת פירוש אחד לפי בחירת המורה. ובהתאמה לפירוש שנבחר יש להסביר את כוונת הפסוקים " בְּפִיךָ וּבְלִבְּךָ לַעֲשֹׂתוֹ" (פס יג)

מות משה:

- להתחיל מפסוק א' ולא מפסוק ה'.
- הפרידה ממשה מתחילה בעלייתו להר נבו כדי לראות את ארץ ישראל. נזכיר לתלמידים מדוע משה לא זכה להיכנס לארץ.
- התלמידים צריכים להכיר אירועים מרכזיים בהם הנהיג משה את העם ותכונות מיוחדות של משה.